

FOWLER J. & COHEN L. 1987. *Statistics for ornithologists*. British Trust for Ornithology, Tring. Prijs £ 12.

Het zal niet lang meer duren of elke zichzelf respecterende amateur-ornitholoog heeft een micro-computer op zijn bureau staan, die hem met charmante stem adviseert over de meest voor de hand liggende statistische toetsen en desgewenst uitleg verschaft. Tot het zover is zal de statistische verwerking van gegevens een kwestie van eerlijk handwerk op een elektronische zakrekenmachine blijven. Een goed boek over statistiek is dan onontbeerlijk. Voor degenen die zich alleen op deze materie kunnen concentreren als in de tekst ook vogelnamen voorkomen, is er nu een handzaam pocketboek uitgebracht door de *British Trust for Ornithology*.

Op duidelijke, maar compacte wijze worden de beginselen van de statistiek uit de doeken gedaan. De auteurs hebben alles in het werk gesteld om het simpel te houden zonder de wiskunde daarbij te corrumperen. Zij zijn hierin voor zover ik het heb nagegaan, wonderwel geslaagd. Er staat echt geen woord teveel in. Het boek begint met een uitleg over meetwaarden en grafieken tekenen en eindigt met het bespreken van regressie- en variantie-analyses. Bij alle toetsen wordt een voorbeeld uit de ornithologische literatuur gegeven en wordt stap voor stap uitgelegd hoe de berekeningen met een zakrekenmachine moeten worden uitgevoerd. Geheel in de stijl van het boek heb ik deze bespreking (met uitzondering van de inleiding) kort en bondig gehouden. Ik kan het boek van harte aanbevelen aan allen die nog niet in het bezit zijn van een inleidend boek over statistiek en dat als een gemis ervaren. Degene die het behandelde ook werkelijk leert te beheersen, behoeft zich voor zijn kennis niet te schamen.

Bruno Ens

HAYMAN P., MARCHANT J. & PRATER T. 1986. *Shorebirds, an identification guide to the waders of the world*. Croom Helm, London. 412 p. Prijs £ 19.95.

Shorebirds is het Amerikaanse synoniem voor de Engelse term *waders*, die in Europa en Afrika meestal wordt gebruikt voor dezelfde categorie vogels die wij in het Nederlands met "steltlopers" aanduiden. De keuze voor "shorebirds" is ongetwijfeld mede ingegeven in verband met verkoop in Noord-Amerika, maar tegelijkertijd is het mijns inziens een betere aanduiding van de groep vogels waar dit boek overgaat. Bij "waders" en zeker bij "steltlopers" heb ik altijd wat moeite om ook de vele kleine strandloper- en pleviersoorten daaronder te rangschikken. Bij het woord "wadvogels" doemen ook meeuwen en Rotgans voor mij op. Misschien moeten wij ook wel omschakelen naar het woord "shorebirds" als het gaat om de Engelse aanduiding. Het doet mij deugd dat er sprake is van een gids over "... of the world" en niet over "... Britain and the world", zoals bij andere veldgidsen nog wel eens wil voorkomen. Een uitstekend gekozen titel en ook een uitstekend boek.

Dit, inmiddels in talloze recensies al veel geprezen boek en tevens het *British Birds Book of the Year*, is geen veldgids in de traditionele zin. Het is een gedetailleerd en volledig naslagwerk voor soortherkenning van steltlopers van de gehele wereld en het volgt daarin de lijn van het door dezelfde uitgever uitgebrachte boek *Seabirds* van Peter Harrison. Vergeleken met dit laatste boek zijn in dit steltloperboek echter wel een paar duidelijke verbeteringen aangebracht, vooral wat betreft de informatie die bij de gekleurde platen wordt gegeven. De verspreidingskaarten zijn nu bij de soortafbeelding geplaatst, waardoor snel een indruk wordt verkregen van voorkomen, essentiële veldkenmerken en de verschillende kleden. Verder is de layout van tekst en kaarten bij de platen veel overzichtelijker ingedeeld. Wil men van een soort meer informatie, dan zijn er na de platen uitvoeriger beschrijvingen, die soms een gehele bladzijde beslaan. Deze beschrijvingen richten zich vooral op de herkenning van de soorten onderling, de verschillende leeftijden en de verschillende kleden die adulte vogels kunnen hebben, afhankelijk van de tijd van het jaar en het al of niet broeden van een individu. In dit opzicht is het, gecombineerd met de honderden afbeeldingen op de 88 kleurplaten, de meest volledige gids die men zich maar kan wensen voor deze 214 soorten omvattende vogelgroep.

Ook de meest obscure soorten steltlopers, zoals bijvoorbeeld de Tuamota Strandloper *Prosobonia cancellata* van enkele eilandjes uit het Pacifische gebied zijn behandeld. Deze soort komt met 11 andere (onder)soorten steltlopers ook voor op de lijst van bedreigde vogels van de wereld. Voor de echt moeilijke groepen, zoals de vele kleine *Calidris*-soorten zijn de aparte platen een uitstekend hulpmiddel om kenmerken te vergelijken, terwijl voor andere veel op elkaar lijkende soorten zoals de grijze snippen *Limnodromus* spec., sommige strandlopersoorten, gewone snippen en enkele plevieren duidelijke tabellen met de verschillen worden gepresenteerd. De goed leesbare en overzichtelijke inleiding richt zich volledig op de aspecten die bij de soortherkenning van steltlopers van belang zijn.

De soortbesprekingen zijn uitstekend onderbouwd met de meest recente literatuur en informatie. Zelfs de herontdekking van de Jerdons Renvogel *Rhinoptilus bitorquatus* in India in januari 1986 is in een apart kadertje vermeld; terwijl een bijlage voor een aantal soorten aanvullende informatie geeft, die beschikbaar kwam nadat de soortbeschrijvingen al waren voltooid. Het boek is fraai en degelijk uitgevoerd en ik betrap mij er geregeld op dat ik het boek uit de kast haal en voor mijn plezier ga zitten lezen en vooral ook de platen bekijk, waaraan door Peter Hayman met zo enorm veel aandacht voor detail, plezier en liefde voor het onderwerp moet zijn gewerkt.

Het geheel is een waardevol naslagwerk voor elke vogelaar, beroeps of vrijwilliger die zich in Nederland met steltlopers bezighoudt. Het zou een verplicht boek moeten zijn voor al die Nederlanders, en dat zijn er heel wat, die zich hetzij alleen, of in groeps- of expeditieverband elders op de wereld met steltlopers bezighouden. De uitgever heeft meer van dergelijke gidsen (of is soorten-handboek een betere naam?) in

voorbereiding. Het zal hem moeite kosten deze hoge kwaliteit te handhaven, laat staan te verbeteren.

Gerard C. Boere

NETHERSOLE-THOMPSON D. & NETHERSOLE-THOMPSON M. 1986. *Waders: their breeding haunts and watchers*. Poyser, Calton, 400 p. Prijs £ 18.

Na lezing van het (te veel be-)loovende voorwoord, geschreven door twee zoons van het auteurs-echtpaar, kan dit boek over de broedbiologie van Europese steltlopers alleen nog maar tegenvallen. En helaas doet het dat ook. Geen toegankelijke en gedegen samenvatting van de huidige kennis over het liefdesleven van steltlopers, maar meer een serie ietwat chaotische verhalen over broedende steltlopers op de Britse eilanden.

Achtereenvolgens worden besproken de *wader watchers* zelf (met name de knappe eierzoekers uit de eerste helft van deze eeuw; geen woord over de huidige generatie Britse onderzoekers, afgezien van de familieleden), de verspreidingspatronen van broedende steltlopers, en daarna, per terreintype, de broedbiologie van alle in Groot-Brittannië broedende soorten. De Houtsnip en de Morinelplevier krijgen beide een eigen hoofdstuk. Het boek besluit met een bespreking van "zeldzame" soorten (waaronder Kluut, Grutto en Kempshaan) en een hoofdstuk over de soorten die de auteurs niet persoonlijk kennen, maar waarover zij dromen (*pipe-dream waders*: de taiga- en toendra-broeders).

Het boek is meestal in de ik-vorm (!) geschreven, en is soms erg anecdotisch, maar zo brengen de schrijvers in ieder geval hun grote enthousiasme voor de vogels en hun broedgebieden over. Aan de positieve kant horen verder de mooie opmaak (in vertrouwde handen bij uitgeverij Poyser), een aantal prachtige actie-foto's en een serie bruikbare sonogrammen van de geluiden van broedende steltlopers. Aan de negatieve kant de onoverzichtelijkheid, de overvloed aan superlatieven (vaak meer dan één per zin), die de persoons- en gebiedsbeschrijvingen zo onverteerbaar maken, de magere biologische interpretaties en het slordige en zeer incomplete gebruik van de recente (sinds c. 1975) literatuur. De literatuurlijst is een ramp: staat bomvol onvolledige en vaak foutieve verwijzingen. Ook de verwijzingen in de tekst kloppen vaak niet.

Soms hebben de Britten pech dat hun taal een wereldtaal is. Als lokale bijdrage zou het boek best een aardig produkt zijn. Niettemin moeten wij blij zijn dat de Nethersole-Thompsons hun enorm grote, op 50 veldseizoenen gebaseerde kennis, aan het papier hebben toevertrouwd. Zonder dit boek zouden veel oorspronkelijke waarnemingen onopgeschreven zijn gebleven.

Theunis Piersma

OWEN M., ATKINSON-WILLIS G. L., SALMON D. G., MATTHEWS G. V. T. & OGILVIE M. A. 1986. *Wildfowl in Great Britain*. (Second edition) Cambridge University Press, Cambridge. 613 p. Prijs £ 30.

Om op een verantwoorde manier natuurbescherming te bedrijven, is kennis onontbeerlijk. Daarvoor wordt veel onderzoek gedaan, waarbij tellingen vaak als uitgangspunt fungeren. In Engeland is sinds 1947 een heel netwerk met vrijwilligers opgebouwd, die maandelijks het aantalsverloop van diverse soorten waterwild in bepaalde gebieden bijhouden en daarover rapporteren. De schrijvers van *Wildfowl in Great Britain* hebben al deze gegevens gecombineerd en geven in hun boek een duidelijk overzicht van de situatie. De titel lijkt in eerste instantie wat generaliserend, maar blijkt bij nadere bestudering de inhoud juist volledig te dekken. Heel systematisch wordt per gebied informatie gegeven over concentraties van waterwild en aantallen, en worden trends in aantallen besproken door verschillende jaren met elkaar te vergelijken. In de tekst wordt verder wat verteld over de relevante geschiedenis van het gebied en wordt het habitat beschreven. In totaal geven 43 topografische kaarten een idee van de ligging van de verschillende gebieden, hoewel het wel enig zoekwerk vereist om door te krijgen, van welk deel van Groot-Brittannië de kaart een uitvergroting is.

Het boek is gedegen opgezet en ieder onderdeel begint met een verantwoording van de gevolgd methoden, waarbij ook allerlei onderzoek- en vangtechnieken aan de orde komen. In de uitgebreide behandeling per soort in het derde hoofdstuk wordt systematisch informatie gegeven over het gedrag en de voedselgewoonten van de betreffende soort, het voorkomen van winteraantallen en broedvogels, en de trekroutes. Verder worden in overzichtelijke grafieken het seizoenpatroon en het verloop over de verschillende jaren weergegeven. Een belangrijke doelstelling van de schrijvers is om een bijdrage te leveren aan de bescherming en het beheer van het waterwild. In het laatste hoofdstuk wordt hier uitgebreid op ingegaan. Verschillende bedreigingen worden op een rijtje gezet en de doelstellingen voor het beleid worden geformuleerd.

De eerste druk van dit boek verscheen in 1963. De schrijvers stellen dat de schat aan nieuwe gegevens een nieuwe editie noodzakelijk maakte. Dit blijkt niet alleen uit de inhoud, maar ook uit de literatuurlijst, waarvan 83% van de 624 titels verwijst naar publikaties die sinds 1964 zijn verschenen. Qua indeling is er niet zoveel veranderd, maar vooral de vele grafiekjes zijn een duidelijke verbetering, terwijl de prachtige plaatjes van Peter Scott het geheel weer verfraaien. De foto's en de kleurplaten hebben helaas moeten wijken in de nieuwe editie, maar alle vrijwilligers die hebben bijgedragen aan de tellingen, kunnen trots zijn op dit boek, waarvan het belang de nationale grenzen zeker overschrijdt.

Maarten Loonen